Број 125. У Новом Саду, у понедељак II. (24. јуна) 1912. Година XLVII.

Застава" излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за свеј остале земље на четврт године 10 круна.

Заиредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Прегледање

српских народно-црквених фондова.

Министар-председник Лукач изаслао је државног секретара Пају Јовановића у Карловце, да прегледа српске народно-црквене фондове. Уз њега су још два прегледача рачуна, један из Угарске, а други из Хрватске и Славоније.

У полузваничном саопштењу, које је о том изашло у листовима, говори се о коначном финалисању неких рачуна, као и о прегледању манипулације, која постоји код наших народно-црквених фондова. Све то на основу државног надзора.

Код других автономија се то право државног надзора тумачи друкчије и не долази до изашиљања владиног комесара за прегледање рачуна. За две-три године ово се догађа код нас већ други пут.

Прошли пут је изаслан државни секретар Паја Јовановић у очи последњих избора за наш српски народни црквени сабор. И онда смо нашли у полузваничним извештајима на вести, које су осудиле радикални саборски одбор још пре истраге. Наиме, да су се у управи српских народних црквених фондова показале велике зло употребе, да су фондови оштећени са преко 800 хиљада круна. Све оно, што су противници радикала измислили у гадној кортешкој борби, све оно што су најгрђи клеветници трубили по кафанама, то је још пре истраге владиног изасланика бачено у народ као истина.

Сам извештај владиног повереника био је скроз нетачан. О многим стварима забележено је, да нема списа и место да је енергично тражио списе и утврдио чијом су кривицом нестали ти списи, он је узео да нека издања нису оправдана и да су наши народни фондови оштећени.

Када је дошло до сабора, доказано је, да су неки списи, који су проглашени били да их нема, били на месту, и да су рачуни изгледали друкчије. На сабору је доказано, да су клеветници изнели као оштећење фондова оне своте, које су на основу краљевске резолуције издани накнадно професорима на рачун плате. Узели су као оштећење фондова оне своте, које су издане на парнице, оне парнице, које је сабор наредио да се поведу. Узели су као оштећење фондова оне своте, које су утрошене на зидање и преоправку епископских дворова и т. д.

На сабору су радикални говорници изнели све оне измишљотине ревизионог одбора, сва злонамерна извртања председника тога одбора Думче, и тражили, да те ствари реши суд, где ће и чланови радикалног саборског одбора имати права да се послуже списима.

Од ото доба прошле су године, и чланови данашњег саборског одбора нису ту ствар предали суду, иако смо их ми у „Застави" сваком приликом опомињали, да не заборавe на то, да ће и чланови данашњег саборског одбора изгледати као јатаци онога „зла", о коме су писали, акоо то зло не изнесу на суд. Нису изнели, јеер је лако било клеветати, али немогуће ддоказати.

Ревизиони одбор прошлог српског народног црквеног сабора узео јее у свој извештај и оне обеде које је владин изасланик пронашао, а о којима је поосле на сабору доказано, да су нетачне и срљене из ваздуха.

Ми с правом очекујемо, да ће сад владин изасланик исправити и признати своје погрешке и неистине, што их је забележио при прошлој ревизији.

Но како смо извештени, и то с оне стране, која је иначе добро обавештена, владин изасланик не иде у Карловце да исправи оне неправедне обеде против радикала, јер влада има друга посла, а не да даје сатисфакцију оклеветаноме радикалном саборском одбору. Ови извиђаји треба да се протегну на другу, трећу и четврту страну.

Наше вести гласе, да су влади стигле денунцијације, или се бар говори, да су стигле, и сад постоји тамо мишљење, да се ово овако даље трпети не може. Говори се о томе, да нашу автономију треба већ једаред *„уредити"*.

Кажу, у последње време није имала влада времена, да се брине о нашим автономним приликама. Није имала времена ни да реши потврду епископског питања управо питање потврде будимског епископа. Није имала времена, да заузме коначан положај у питању синодског статута и свега другога. По нашим вестима влада намерава да ускоро на *„јединствен начин"* реши сва та питања, па да јој је потребан за све то и увид у фондовске књиге.

Како је влада данас почела, може се отприлике знати њен правац, и врло је лако могуће, да је наш извештач добро обавештен. Једно је сигурно: нека свако одговара за свој рад; радикали ће за свој одговарати. Али ако се мисле дирати у автономију нашу, наш народ ће је знати бранити свима законитим средствима и мора је бранити. А они, који мисле да лове по мутноме, и већ се унапред радују да сад иде њихово царство, преварће се.

За сад оволико. Чекамо развој даљих догађаја.

Загребачка цензура.

Загреб, 9. јунија.

Има људи, који ће се чудити, како је то могуће, да је у пештанском сабору искључен са 15 седница заступник Егри, који није ни био у Пешти тога дана, када је по тврдњи саборског председника Тисе у пештанском сабору на седници скривио толико, да је морао бити искључен са 15 седница. Али у Хрватској и Славонији ти људи не постоје, јер ни тамо нису боље прилике, ако нису још и горе.

Загребачка цензура, на пример, нека нам буде доказ. Она заплењује из нашега листа „Српскога Гласника" речи, које се нигде не заплењују. Она је, за време борбе око војне реформе у пештанском сабору, запленила из нашега листа речи, да је на шој држави војна реформа преко потребна, већ и с обзиром на границе, које заузима талијанско-турски рат. Она је из тога листа запленила речи, да су наши бедни самосталци криви, што је угарски министар-председник постао паша у нашој автономији, па сео у заседу и мерка, који ће наш фонд први бити најзгоднији за судбину фонда Саве Текелије.

Какве су чиновничке прилике тамо, види се најбоље одатле, што је тамошња цензура из једног омладинскога чланка (у ко-

ПОДЛИСТАК.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА.

Превео **Бранко М. Штета** — *Бихаћ.*

(Свршетак).

III.

Време је брзо пролазило. Он се вратио са свога пута са пуно знања — био је свој човек! Пут га је водио управо онамо, где је оставио бајно пролеће у својем најлепшем бају. Иза њега је остало — пролеће, али се све иза неколико година променило. И она се променила, само душа, она је остала чиста, а срце пуно наде и миља, жудно је очекивала онај сретни и блажени час!.. Сјај и боја њене бујне и злаћане косице потамнио је; на пре свежим и руменим образима нестаје руменила, а боре око очију уништиле оне трагове некад жарких и ватрених очију — нестало је оног упаљивог погледа. Бледе усне не одаваху никакву драж на живот! Судбина!?! Само успомена на она лепа и сретна времена — то је све, све, што се сећао. Он ју је поражен гледао! Рој различитих мисли врзао му се главом. Крв му се следила у жилама..

Од једном нестаје онога пламена, а успомени као бледа слика пре срећних снова — лебдила је пред његовим очима успаљеној, веома тамној боји; као задњи сунчев зрак, који се незнано губи у бескрајну даљину... Од једном му севну мисао: *да она није само једина на овом свету и да није вредно да жртвује све за њу, да жртвује своју младост, своје богатство, своју срећу* — све оно, што је пре било намењено само њој!...

Она, као да је слутила преображај његове душе, дуго га је гледала, дуго... и немо.... Да би прекинула ово несносно ћутање, рече му гордо и поносито, са сузним очима:

— Слутим, шта се догађа у Вашој души!...

Хладан, непомичан поглед Бранислава, — казао јој је све... све! Он је ћутао... она му рече:

— Идите! — решени сте своје заклетве, која Вас је везала толико година, не треба да због мене... Даље није могла. Сузе јој грунуше на очи... она побеже — пре него што је могао задржати... Он ганут и поражен њеним речима — и ако се радовао слободи окова, који га до сада за њу везаху!... ипак је стао као окамењен.. гледао је и очекивао: хоће ли се повратити, али ње не бејаше. Последњи пут ју је видео — и за навек изгубио! —

IV.

У граду Н. опраштала се од својих драгих и милих срећна дева, најбогатија девојка онога краја полазила је на венчање, да зада верност ономе — којега јој је срце изабрало! Елегантно обучен младић, достојанствена и озбиљна изгледа, водио је к олтару срећно девојче. То је био онај исти Бранислав.

Док се овде све веселило и орило слатко брујање гласних жица и весели жагор полупијаних сватова, дотле је у другој улици у собици лежала болна и преболна девојка. Скрштене беле руке и подигнуте очи, са отвореним бледим уснама и полугласно шапутала молитву.. лагано и тихо... од срца му се молила и исповедила, а болан уздах оте јој се из груди за оним, који се данас безбрижно и сретно весели, — несјећајући се своје — *жртве*!... хладне сузе — сузе самртне — потекоше јој низ бледо и увело лице, које се осу мраморним бледилом.. Душа јој се болно смешила... поглед је упрла у једну слику — њој тако драгу — познату. Буди сретан! — и поглед јој изумре на слици... његовој слици... Бранислава!... Никога не бијаше у соби, да буде

јим редовима је наше место), запленила ове речи:

„Омладинац, који се спрема за тешки положај зависнога чиновника, покорнога роба свога врховнога шефа и слепога извршиоца његове жеље, присиљен је да се већ сада, у свеучилишним просторијама, као академски слободан грађанин, тренира за своју будућу улогу. Такав омладинац пре свега мора угушити у себи сваки глас слободоумља и осећај човечанскога поноса. А исто тако не сме се упуштати у рад за једну истакнуту политичку странку, да не би изишао на глас и био означен као политичар. Те према томе, такав омладинац одлази у ванстраначке кругове и такозване „независне“ клубове. И зато претпостављам, да на такове типове наших омладинаца није ни мислио онај господин, који се чудио, како један омладинац може бити радикал. (У том чланку чињеницама се доказује томе господину, да српски омладинац може бити једино радикал. Прим. Ур) Јер таквим омладинцима заиста и није место у редовима српске народне радикалне странке, која од почетка свога свагда отворено устаје у одбрану потчињених и слабијих, те у одбрану слободоумља и човечанскога поноса, која још ни пред једним силником није ропски погнула главу и подала му се. А када би у такову политичку странку ступили онакви типови наших омладинаца, заиста ни сам је не бих разумео и чудио бих се, заједно са оним господином, како то уопће може бити. — Но када се тај господин чуди, како један омладинац може бити радикал, он свакако мисли на онај други део српске академске омладине, који има толико снаге у себи, да може отворено исповедати своја начела, без икаква обзира на последице тога“.

У даљем току чланка, као што смо већ споменули, доказује омладинац чињеницама, да је српском омладинцу место само у редовима радикалне странке.

Исто је тако запленила цензура чланак омладинца С. Ј. под насловом: „Крв народа“, у којем је изнео своје мишљење о крвопролићу у Будимпешти. Осудио је, што се пролива крв народа, који тражи опће, једнако и тајно бирачко право. Чланак је завршен овако: Скупа је крв народа и свака кап њезина је најдрагоценији рубин. Врела је крв народа, и свака кап њезина спржи ону груду, на коју кане. Многа је крв народна и свака кап њезина је читаво море, у коме ће се удавити онај који је пролије Тешка је крв народна, и свака кап њезина ће да смрви онога, на кога пане. Силна је крв народна, и вапај сваке капи њезине до неба се чује...

Политички преглед

Праваши против Цувaја.

Јавили смо већ, да је комесар Цувај саставио некакво поверенство, коме би задаћа била, да спреми законске предлоге за будући саборски рад. У то поверенство име новао је и коалицијонаше и праваше. Четворица праваша: др. Иван Бањовић, др. А. Хорват, др. Фран Милобар и др. В. Прег упутили су Цувају писмо, у ком изјављују, *да се не примају чланства* с разлогом, што је укидањем устава и уважањем комесаријата спречен законодавни рад за то јединог позваног хрватског (и славонског) сабора, с разлога што би по Цувају устројено поверенство требало да занеми сабор и тим да се одобри садашње неуставно стање, у којем се краљевина Хрватска и Славонија налазе у пркос краљевској заклетви од 1867. године, с разлога, што се Цувајева наредба противи начелима уставности и савременог и напредног узаконавања, с разлога што је Цувајевом наредбом о цензури онемогућено у законодавном послу суделовање штампе и спречена потребна расправа у јавним органима, с разлога што им је без заштите имунитета спречено слободно изражавање мисли, а према томе онемогућено заступање страначког становишта, којем су по уверењу дужни дати израза у сваком законодавном телу. „Народне Новине“ пребацују правашима, да су суделовали у већу, које је било придодато комесару Рамбергу. На то „Хрватска“ одговара, да Рамберг није укинуо ни један уставни закон, напротив нагласио је, да остају у потпуној снази сви уставни закони и народна права. Постојао је онда и сабор, па је Хрватска и Славонија била заступљена у Пешти. Слобода штампе била је таква, каква није била ни пре ни после њега Није било заплене новина ни прогонства у народу, јер су онда све странке имале удела у власти.

Пашић у Петрограду.

Јављају из Царскога Села, да је руски цар 7. (20.) јунија о. г. примио у аудијенцију Николу Пашића, бившег српског министра председника. Поговара се, да ће Пашић заузети место српског посланика на руском царском двору, јер садашњи српски посланик Поповић напустио је своје место коначно. Пашић ће примити место српског посланика у Петрограду, јер то наводно жели сам руски цар. Је ли ово истина, чуће се ускоро, али свакако је Пашићев боравак у Петрограду од великог политичког значаја.

Политички догађаји у Русији.

Руски цар примио је у своме двору 260 посланика руске думе и говорио им је, да је пратио њихов рад пажљиво. Иако дума није погодила увек правац, који се цару свиђа, а расправе нису биле увек мирне, ипак цар налази, да је дума доста учинила за уређење сеоских привредних прилика, осигурање радничких породица, даље за напредак народне просвете и уређење војске. Нарочито га је обрадовало, што је дума одобрила 1330 милијона круна за градњу ратне флоте. Још је препоручио посланицима да изврше аманет његова оца у погледу уређења црквеноопштинских школа. Цар је остао са посланицима један сат. На закусци наздравио је председник думе руском цару, а потпредседник царици и наследнику престола. — За начелника у оделењу за источне послове у руском министарству спољних послова именован је кнез Григорије Трубецкој. „Пестер Лојд“ истиче, да је Трубецкој пријатељ Аустро-Угарске и настоји, да Русија и Аустро-Угарска заједнички раде на Балкану.

Допис из Лаћарка.

(И опет једна мајсторија лаћарачког бележника.) Пред судбеним столом у Митровици је у току истрага против Косте Живковићу, ради злочинства злоупотребе власти уредовне због оних шверцованих волова и пасоша. Сад је опет поднесена против истоме бележнику нова казнена пријава државном одветништву ради злоупотребе уредовне власти на штету задруге Вулетић кбр. 407. из Лаћарка.

Ствар је у овоме. Задруга Вулетић буде осуђена да плати задрузи Дураћ 40 К 20 фил. Одлуком кот. суда у Митровици бр. 10516. гр. М—697—VI. 21./8. 1911. наложено је месном суду у Лаћарку да ту своту и убере Дне 12./10. 1911. плати задруга Вулетић на руке писара и референта месног суда у Лаћарку бележника Косте Живковића своту од 46 К 60 фил. и Живковић изда на односном парбеном спису својеручно уредну потврду, да је тражбина месном суду исплаћена.

Примљени новац је Живковић код себе задржао не доставивши га опћ благајни ради отпреме суду и не известивши суд да је тражбина исплаћена.

На молбу правозаступника задруге Дураћ дра Баума у Митровици кр. кот. суд одлуком својом од 15./11. 1911. бр 15868. гр наложи поново месном суду у Лаћарку да ту своту од задруге Вулетић овршним путем убере и одмах суд о учињеном извести. Тада бележник Живковић 27. XI. 1911. изда новац, који је примио 12./X 1911. задрузи Дураћ и о томе опет суд не извести.

Правозаступник задруге Дураћ не знајући да је његов клиент измирен поднесе суду молбу за оврху уз његову интервенцију. Суд тој молби удовољи и 8./II 1912 изађе у Лаћарак судбено поверенство уз интервенцију правозаступникову да обави оврху код задруге Вулетић, која је свој дуг одмах још 12./10 1911. платила. И ако је за

сведоком њене напаћене, чисте девојачке душе... Нестаде је, као што нестаје првом јесенском маглом задњег летњег цвећа...

* * *

На њеном гробу подигнута је лепа мраморна плоча са овим натписом:

„Остала сам сама, ко увела грана,
Будућност је моја, ко магла сива;
Ал' чуј: моје срце вечно ће да скрива,
Захвалност за оно мало сретних дана...“

— — — — — — — — —

На гробу јој је увек бела цвећа најмилијег њеног цвета... Ко га је донео на овај хладни и пусти гроб?! Није нико знао! Само црни и хладни гробови скривали су своју тајну у својој црној утроби — и ником не казаше, да свако вече долази Бранислав — сетна и страшна изгледа на овај гроб... Јецајући дуго и дуго моли, а затим пољуби крст и слику њену и изговори:

— Ти си умрла и сретна си — но ја живим и патим!...

И чини ми се као да лагано шуштање лишћа и тихи ноћни поветарац одговарају шапатом као одјек њене блажене, чисте и напаћене душе:

— И овде само — тебе чекам... чекам!...

— — — — — — — — —

Опет тишина и мир, а лаки поветарац разноси сваки одјек једне те исте речи... Блед месец сакрије своје лице, да не чује ову тужну слику... тишина... мир... он клечи... и... моли се... — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Освануло и лепо Рождество Христово... Топови грме... све весело, а из милиона веселих грла чује се божанска пјесма: „Рождество твоје...

Бранислав седи болан и убијен у својој собици, а слика љубљеног девојчета лебди му пред очима. Сећа се свега — сећа се пређашњих срећних божићних празника љубави — миловања. А данас... Данас, кад толики милијуни људи веселе се и наслађују срећом — он је несрећан и бедан... И њему се ближе часови смрти — избројани су дани његова живота... На Божић је зачела моја љубав... па се и сврши... и — још неколико трзаја и није више био међу живима... смрт га је спасла, — ослободила и саставила с оном, која га чека на другом, лепшем свету...

— — — — — — — — — —

Звона звоне, топови грме, а из милијона веселих грла ори се божанска пјесма, пуна љубави, вере, наде... Сви се радују, уживају краткотрајну срећу... очекују нешто — нешто ће скоро доћи — спасти их...

— Слава во вишњих Богу — мир међ' људма и добра воља! — — —

Двестагодишњица Жан-Жака Русо-а.

Цела Француска спрема се да свечано прослави 200-годишњицу Русо-а, који је био реформатор не само Француске већ и целога човечанства. И званична Француска узеће учешћа у тој прослави и за то је ових дана у парламенту одобрена једна свота од 30 000 франака, која би се у ту сврху утрошила. Но тај предлог владин није био примљен једногласно. Један посланик поднео је протупредлог, да се та свота не одобри, и да званична Француска не узме учешћа у тој прослави и тај свој предлог образложио је тиме, што се не слаже са оним политичким, социјалним и педагошким начелима, која се налазе у делима Русовљевим. у „Discours sur Inégalité“ (разговори о неједнакости), Emil-у и Contrat social-у Русо је хтео да сасвим уништи данашњи друштвени поредак, он је рекао, да је цивилизација покварила човека, да је човек од природе добар и да за то треба да се врати природи. За то Француска Република не би требала да га прославља, јер је рекао да је цео друштвени поредак извештачен и да се оснива на конвенцији и да сваки човек може по својој вољи да реконструира друштво. Пошто су његове идеје опасне и по друштво и по државу предлаже да држава не узме учешћа у његовој прослави. Нагред напомињемо, да исти посланик припада конзервативној струји у француском парламенту. Посланици, који припадају радикалној групи а међу њима и министар просвете узели су у одбрану Русо-а. Русо је у својим делима створио такав материјал, који су прежвакали сви романсијери XIX. века и на европску литературу имао је тако велика утицаја, да без њега не би могли замислити ни Гетеа ни Толстоја. Но права величина његова лежи у томе, што је имао смелости да погледа у очи друштвеној неједнакости и што је својим делима створио нову епоху у хисторији човечанскога развитка. Владин предлог је примљен са 400 против 100 гласова и тако је Француска доказала, да Русо није опасан ни по друштво ни по државу.

За нас је то чудновато, да влада подноси такве слободоумне предлоге, а опозиција да је конзервативна, јер смо ми научени, да владе угушују

друга Вулетић доказала бележниковом потврдом да је измирила тражбину задруге Дурић, то је ипак морала платити поверенствени трошак и трошак овршне молбе у износу од 43 К 10 фил.

Задруга Вулетић је путем свога правозаступника дра Е. Житвања у Митровици поднела кр. котарском суду у Митровици пријаву са молбом, да се пронађе кривац, који је проузроковао штету задрузи Вулетић, и осуди на накнаду штете, а потписани је поднео кр. државном одветништву пријаву против Кости Живковићу ради злочина злопорабе власти уредовне, јер је задрузи Вулетић злоупотребивши своју уредовну власт као писар и референт месног суда у Лаћарку нанео материјалну штету задржавши неовлаштено код себе пуних 45 дана туђ новац.

Поред напред споменутих кривих марвенских путница које је Живковић издао без знања и приволе на Бркића, Секендека и Миланковића и овај случај јасно показује, какав је савестан и поуздан чиновник Живковић. А таких случајева има још.

Овом приликом не могу пропустити, а да и ово не изнесем, да бележник Живковић тргује са редарима. Ко хоће да буде редар у Лаћарку, мора да му плати. Тако му је Обрад Витасовић дао 20 круна да га узме за редара.

Бележник Живковић види, да му се откривају неваљалства, за која ће морати по закону да одговара, па је изгубио главу. Мисли да ће се спасти ако друге оцрњује. Тако је надао дреку у селу преко својих јатака на све, који неће да раде с њиме Мени прете његови јатаци убиством, јер сам га тужио; раде против благајника и клеветају га, а не може се ни замислити шта све не предузимају против свештеника Младеновића, који неће да игра онако, како би Живковић и његови јатаци желели.

С бележником се ортачи једино учитељ Јовановић, који мало забада свој нос у школу, а више се брине о ономе, о чему један учитељ не би смео се бринути. Да се одужи Живковићу због извесних услуга (израдио му један хват дрва од општине и ако му не припада) хоће да опере Живковића бар пред светом у селу, те да се забашури Живковићев белај, диже ларму у селу против свештеника. У том колу, које дречи за Живковића, налазе се ујак бележников Душан Руђа, кум бележников ковач Обрад, који је пре две године платио судске глобе преко 170 круна, јер је увредио свештеника; главни јатак бележников неки Јанковић који је прешверцовао оних ухваћених 11 волова и удесио са Живковићем за пасоше; и жестоки самосталац Чеда Вукајловић, који свако вече са „фирме“ носи по једно парче летве кући.

Све што је честито и поштено у селу, клони се тог красног друштва, које — кад види да му пушка не пали у селу — хоће путем новосадског натарошког листа „Српства“ да напада на оне, који износе неваљалства њиховог бележника. Учитељ Јовановић и бивши учитељ Вукајловић у друштву са мајстор Обрадом и бележником већ недељу дана пишу неки допис, да га пошљу у „Српство“ против попа, јер лаж не сме ни један лист овде да изнесе. Рачунају да нападнути неће хтети положити 600 круна кауције код пороте у Сегедину, па неће бити прогона, али да се не преваре...

Још само ово: Сад у понедељак је дошао у општину један Лаћарац и искао пасош на неколико јагњаца. Пошто није дотерао општини јагњице, бележник му не хтеде дати пасоша. Када га је тај човек запитао, зашто му не да пасош, бележник му је одговорио: „Убите прво тужитеље, па ћете добити пасоше и на крадену марву, овако не можете добити ни на своју“.

Красан чиновник и красан ред у нашој општини! Благо нама, а благо и власти, чији углед Коста тако обара! *Недељко Вулетић.*

Вести из места и са стране

Истраге и преметачине у Дубровнику.

Лист „Дубровник“ доноси подужи извештај о истрагама, преметачинама и хапшењу, која су подузета у Дубровнику поводом нападаја на бана комесара Цувaја. Већи део тога извештаја је заплењен, те из њега сазнајемо само ово: Истрага у Дубровнику отпочела је прошлог петка. Тога дана дошао је један полицајни чиновник из Загреба и приопћио је дубровачкој полицији, како нападај на Цувaја има везе и у Далмацији, како постоје ђачке револуционарне организације, а говори се, да је донео и имена неких ђака Ствар је одмах била саопћена и државном одветништву Поосле тога су одмах обављене преметачине код ђакаа: Пере Денера (IV. раз.), Мата Видојевића (VI. раз.), Марка Бете а (VI. раз.), Пере Радовановића (VII. раз.), Душана Милаша (VII. раз.). Кузме Томашића (VIII. раз.) и наутикаша Мирка Мандића и Боже Бабаровића. Ђаци о преметачини нису ништа знали; били су у школи. Око 11. сати пре подне полиција и жандармерија све наведене ђаке отерала је из школе у поглаварство, где су их почели једног по једног испитивати. Испитивање је трајало до 7 сати у вече. За читаво то време ђаци нису добили ни воде да окусе. Пред поглаварством се било искупило силно грађанство, али жандарми нису никог пуштали унутра. После 7 сати у вече изишли су ђаци из поглаварства, али уз пратњу полиције, детектива и жандарма који су имали на пушкама натакнуте бајонете. Грађанство се окаменило, кад је то видело, а још више кад су ђаци отерани у државне тамнице. Неки се од грађана и заплакао, кад је видео тај призор, а већина је бурно поздрављала ђаке и бодрила их. Дубровачка општина се одмах заузела за ђаке, док се гимназијски управитељ чинио свему невешт. У тамници се са ђацима поступало као са простим зликовцима. У петак у вече дозвољено им је било да једу храну, коју су им донели од куће, али сутрах дан су већ морали да једу храну за робове. У суботу су поново испитани и пуштени су на слободу тек у 10 сати у вече. У понедељак је настављена истрага и преметачина Преметачине су обављене код правника Мирка Хопе, гимназисте VII. раз. Андре Миљана, VI. раз Гојка Берберовића, IIV. раз. Трипа Берберовића и поново код наутикаша Мирка Мандића и код преп. Даринке Правице. Њих су само преслушали, али нису апсили. У уторак је позвато на поглаварство до 50 ђака нижих разреда које су све испитивали о „револуционарној организацији“. Истрага још траје. Говори се, да ће после ђака доћи на ред не-ђаци.

После нападаја на земунску барутану.

Један бечки лист доноси бајаги из Београда брзојав, да је у једној кафани дошло до туче између правника Арнаутовића и Мицазића, јер да је Мицазић говорио полусуманутом учитељу Милетићу, да су ђаци хтели да баце земунску барутану у ваздух. Арнаутовић је наводно пуцао на Мицазића трипут из револвера и тешко га ранио. Убица је ухапшен, а Мицазић је пренесен у болницу. Разуме се, да је све ово измишљено, али онима у Бечу је потребно, да осумњиче Србију, па се онда растурују по свету свакојаке неистине. Тако је било и пред анексију Босне и Херцеговине. Др Р. Арнаутовић у „Балкану“ изјављује, да бечки листови лажу, кад тврде, да су он и његов брат били у Земуну и провели тамо неко време, те да су они извршили нападај на барутану. Њега прате 3 – 4 аустријска шпијона из Земуна.

Настић тражи стипендију.

Сарајевска „Отаџбина“ дознаје из Беча, да је познати нитков Ђорђе-Ристо Настић тражио од заједничког министарства финансија — стипендију. Ствар та још није решена, али врло лако може да тај изрод и хуља добије стипендију од новаца оног народа, који је онако крвнички оптуживао и чије је синове хтео да отправи на вешала. У Бечу он свакако важи као добар „Србин“ и грађанин, па ће похитати да га помогну да сврши науке, а онда ће га можда поставити за шефа ком одељењу у босанско херцеговачкој влади. Настића ће свакако препоручити и његов добри пријатељ и заштитник, Исидор Штајнхарт, који је од утецаја и код владе и код Срба посланика на босанско херцеговачком сабору!! — Срамота.

Ново хапшење у Загребу.

„Ријечки Нови Лист“ јавља, да је загребачка полиција извршила преметачину у стану Милана Марјановића, хрватског књижевника, који је покренуо омладински лист „Вал“. Полиција је запленила неке списе и писма, а Марјановића одвела у затвор. Марјановић је оптужен, да је својим писањем раздражио омладину и изазвао револуцију и отпор средњошколских ђака. Због тога је протеран из Загреба на 10 година. Родом је из Истре. Уписује му се у грех и то, што је ишао у Београд са универзитетским ђацима. Из затвора је пуштен Ухапшени су још и председник хрватског потпорног друштва Баричевић и председник српског академског друштва „Његуш“.

Учитељски конвикт у Новоме Саду.

Српски учитељски конвикт у Новом Саду имаће више упражњених места у мушком и женском одељењу за идућу школску 1912—13. годину. Који би родитељи желели да даду своје дете у овај учитељски завод, нека пријаве то управи конвикта најдаље до 9. јула ове год. по новом календару. Нечланови морају прво уплатити чланарину и то 100 К неучитељи, а учитељи 3% од своје редовне плате у 5 пута или 5 годишњих рата. Уписнина је за свакога још 2 К. Деца неучитеља плаћају за своје васколико издржавање 40 К месечно без прања, а учитељска деца по 30 К без прања. Ко хоће у заводу да се пере плаћа месечно 3 К више. Ближе одредбе — даје управа конвикта бесплатно.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се топло време, местимице киша с буром.

Кратке вести.

— Између бугарске и румунске владе воде се преговори ради градње ћуприје између Калафата и Видина. „Нова Слободна Преса“ у Бечу радује се томе, јер ће то шкодити градњи српско јадранске-дунавске железнице.

— Пре четири године тужен је војнички пуковнијски лечник у Суботици, др. Карло Тамко, да је многе момке у Бачкој за новац ослободио од служења у војсци и тако је стекао грдно имање. Истрагом се то и доказало. Тамко се пре пресуде дао умировити, али је суд зато настављен. Тада се правио луд, али му ни то није помогло. Војни суд га је осудио на губитак ранга и мировине и на 4 месеца затвора.

— У хатару општине Гомбе (пештанска жупанија) тринаестогодишњи дечак Семек убио је сикиром пољског чувара Јована Анду, да би дошао до Андина пиштоља.

— Из Њитре је побегао трговац Јосиф Ајнцингер, који је тужен због фалзификовања меница

— У Италији, недалеко од Павије, хтеле да се превезу преко реке по неке раднице. Чамац се изврнуо и 17 радница се удавило.

— Краљ Фрања Јосиф хтео је 13. (26.) о. м. да путује у Ишл, али ће остати у Бечу, док аустријски сабор не изгласа војну реформу.

— Енглеска влада је одгодила изградњу енглеске флоте на Средоземном Мору, јер ни аустроугарски нови велики ратни бродови неће бити готови 1914. године, као што се држало, него тек крајем 1915. године.

— Војни суд у Берлину осудио је топџију Јована Тобијаса на 14 дана тамнице, што не знаточно да чита, мада је имао прилике да научи.

— У Берлину ће од сада да држе и ноћну богослужења за оне, који услед својих занимања не могу преко дан да стигну у цркву. Те се службе у првом реду држе за продавачице и келнере

— У бечкој дворској опери даваће се ускоро опера Сигфрида Вагнера „Банадитрих“. У другом чину се приказује пастирска игра, те треба на позорници да буде и оваца. Управа је погодила једно стадо и прекјуче га дала дотерати на пробу. Овце чим су дошле на бину појуриле на кулисе, које су приказивале поље са бујном травом и подерале сву кулису. Кад се тако преварише, почеле су тужно мекати, да се проба морала буставити. Тако ће се тај чин морати одиграти и без оваца.

— У Софији је одржан народни збор због велике станарине. Станови су у Софији скупи, као у ма којој великој вароши западне Европе.

— Турска је влада дозволила, да Талијани лечници могу остати у Турској у местима где се настанили Протерана су само четворица из Цариграда, који су и у новој отаџбини и срцем и душом остали Талијани.

сваку слободоумну мисао оружаном силом и да се народни посланици полицијом бацају из саборнице. Код нас ствар стоји обрнуто Но Французи се још од 1789. године боре за слободу, једнакост и братство, данас су у Француској радикални елементи на влади, и онда потпуно разумемо то, што је влада представник слободоумне струје. И код нас Срба поникао је радикализам по обрасцу француске, и ми видимо, да је тиме створена нова епоха у историји српскога народа. Од тада се, може се слободно рећи, прочистио врак и све је почело слободније да дише, и ми се надамо, да ће радикализам повести српски народ бољој будућности. И за то су народи захвални оним својим великанима, који су ширили радикална начела у народу и по цену свога живота. Конзервативци се хватају за ситнице, које се налазе у програму тих великих људи, те из тога изводе да је цео њихов рад штетан по друштво и државу. Тако се скоро један наш назадњачки лист недавно бацио блатом на светлу успомену Светозара Марковића, оснивача радикализма и демократизма код нас Срба, називајући га човеком незрелих теорија и занесењаком. Том приликом је рекао и то, да је један Новосађанин продао свој салаш и са свим пропао за то, што је постао учеником Светозара Марковића. Ми то потпуно верујемо, да се у борби за народ не стичу салаши, него се продају. А било је и других последника његових, који су не само изгубили салаше него и оно што је најдрагоценије човеку, а то је живот. Требало је много жртава да падне док се радикална странка укоренила у српском народу. Само се бојати за будућност српскога народа у Угарској, јер је овде поново ускренуло назадњаштво, те се бојати, да се тиме развитак српскога народа не баци са неколико година назад. Но ми се уздамо у свест српскога народа и надамо се, да ће назадњаци опет отићи тамо откуда су дошли, у политичку старудију. **С. Б.**

— Ових дана је у Моришком Вашаришту (Марош-Вашархељу) положио адвокатски испит млади и вредни др. Игњат Павлас.

— Код Бечког Новог Места пала је крилатица „Ласта“ са крилатићем Крајнером из висине од 80 метара. Крилатица је искрхана, а Крајнер је озлеђен.

— Бугарски краљ Фердинанд приспео је инкогнито у Пишћан (Пешћен), да употреби купке.

— У Рађивалову (Русија) пуцали су војници пред касарном на официре. Погинула су три, а рањени 7 војника. Од рањених војника тројица су умрли. Генерал је умр'о од капље кад је чуо за то.

— Српски министар-председник Миловановић провешће неко време у Гаштајну и Маријенбаду, а свратиће и у Беч.

— У Загребу се убио ђак Анте Дубоковић из Лушина, син недавно преминулог посланика Нике Дубоковића.

— У Текефалви беснела велика бура. Гром је ударио у цркву и запалио је. Црква је изгорела потпуно. У Наџсалонти, Шаркаду и Кетеђану град починио велику штету. Због тога је настала хладноћа и код нас.

Брзојави „Застави“.

Стигли 11. јуна.

Догађаји у Босни.

Сарајево. Већина посланика свих вера споразумели су се ради заједничког рада Гледе прорачуна свака странка задржава своје становиште, а у питању железница и осталих јавних радњи све странке прихваћају становиште земаљског савета. Ово се не сме мењати без пристанка свих вера. Кад су изасланици саопштили то министру Билинском, изјавио је, да су преговори прекинути. *Очекују се нови избори посланика*, од којих се влада нада већини.

Сарајево. Овде се пронела вест, да ће Билински бити именован за аустријског министра председника.

Сомборски збор.

Сомбор. Народни збор сјајно посећен. Српски говори др. Коста Хаџи и поп Стеван Михалцић уз бурно одобравање. Од Мађара говорили: гроф Мих. Карољи, Смречањи и један социјалиста.

Неистините вести.

Београд. Није истинита вест, да се овде убило 6 капетана због тога, што нису положили мајорски испит.

Софија. Измишљене су вести о хапшењу републиканаца.

Југословенска уметничка изложба.

Београд.. Досада је изложбу посетило око 8000 особа. Приход 7000 динара. Данас стигло 30 ученица српске више девојачке школе у Новом Саду.

Пашићев повратак из Русије.

Београд. Никола Пашић враћа се данас из Русије. Поговара се, да ће бити политичких промена.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 14. јуна 1912. године.

Пшеница прве каквоће 23 К — п. до — К — п
Пшеница нова — К — п. до — К — и.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари — К — п. до — К — п.
Зоб нова — К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 17 К 80 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 114 до — п.
Свињи средњи . . 110 до — п.
Свињи лаки . . . 100 до — п.
Теоци К 1·— по кили.
Овци 30—40 К пар.
Јагњци 20—30 К пар.

*

Са новчане пијаце.

„Винер Финанцберихт“ тврди, да бечка новчана пијаца и опет пружа жалосну слику. Све су ренте јако пале. Пре неколико месеци нико није мог гао очекивати овако стање. Угарска златна рента и опет је пала са 40 потура, а аустријска златна рента са 20 потура. Новац се тешко добија како у Бечу, тако и у Будимпешти Немачка се влада спрема да подигне зајам од 420 милијона марака, а то је неповољно утицало на новчану пијацу, јер је и тако велика оскудица у новцу. У Лондону се опажа изобиље у новцу. У Будимпешти се још увек осећа велика оскудица у новцу.

Бечка житна берза.

Цене су биле 9. (22.) јунија ове: пшеница потиска К 25·26—26·06, банатска К 25—25·60 бачка К 23·90 24·30, раж 23·60—24·10, јечам за за пиво К 21—21·80, за пићу К 20·60—21·20, кукуруз из Угарске К 18·60 19·10, чинквантин К 20·50—21·40, зоб из Угарске К 22·10—23.40, репичиво уље К 92·93, пшенично брашно 30·40—36, ражно брашно К 25·50—34, мекиње од пшенице К 15·90—17, мекиње од ражи К 16—16·30.

Вуна.

Посао је потпуно застао у последње време, јер фабриканти за војску не траже робу а руска индустрија не учествује у трговини. Према томе тешко је одредити цену роби. Чешљана вуна из Леплате продавала се у Антверпену за септембар К 11·46, за април К 11·32. Угарска Општа Кредитна Банка у Будимпешти продаваће прву партију вуне 3. и 4. јулија о. г.

Ново-отворена гвожђарска трговина

БРАЋЕ ОКРУТЦКИ

„Код Белог Слона“ ═══ у Тителу

препоручује своје богато стовариште

═══ сваковрсне гвожђарске робе, ═══

коју повлачимо из првих енглеских и

═ ═ француских фабрика. ═ ═

Прима штајерских осовина, штајерског гвожђа, најбољих плугова са свињском главом, Улмер фабричног кујнског посуђа, алата за столаре, окова за врата и прозоре; ексера, артије за покривање олаја за машине. — Сву овде наведену робу **продајемо по најјефтинијој цени** тако, да наше занатлије могу исту набавити

═ ═ јефтиније него ма где. ═ ═

Препоручујемо се пажњи п. публике из места, као и са стране, и молимо за што обилнију потпору.

БРАЋА ОКРУТЦКИ, Тител
„Код Белог Слона“. 874 5-5

У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ

на најлепшем и најздравијем месту, у равници, близу парка и државног насипа, удаљена од сваке ларме и прашине, новоподигнута вила „ВОЈВОДИНА“ која је снабдевена са најмодернијим намештајем спаваћим хаљинама и свим осталим потребама. У ВИЛИ СЕ ОДРЖАВА НАЈВЕЋИ РЕД, примерна чистота, а примају се САМО ОТМЕНИ ГОСТИ. За ближа извешћа која се одмах дају, обратити се ваља на 904. 2—2

САВУ НИКОЛИЋА
настојника Врњачке Бање, Србија.

!! РОДИТЕЉИМА !!

требам

ШЕГРТА ЗА ШТАМПАРИЈУ — ЗА КЊИГОВЕЗНИЦУ ЗА ТРГОВИНУ ХАРТИЈЕ.

Примећујем да по новој штампарској тарифи има шегрт кад се ослободи 24 круне недељне плате.

ЂОРЂЕ ИВКОВИЋ
власник штампарије и књиговезнице
959 2—3 у Новом Саду.

Галантеријска нирнбершка и кратке робе трговина

A Holländer's Erben

у Белој Цркви (Fehértemplom)
потребује млађег помоћника
који српским и румунским језиком влада потпуно. Ступити може одмах. 962 2-3

Спахијско добро на продају

у Славонији!!!

Које лежи поред државног друма 9 километара удаљено од жељезничке станице,

780 катастралних јутара

оранице и ливаде, даље:

90 кат. јут., букове шуме

за сечење, са овогодишњим усевом и са свим постојећим инвентаром.

Продаје се под врло повољним условима,

за које се ваља обратити на фирму:

EMIL ROSNER,
977 1—2 APATIN (Bacska).

У ПАЖЊУ!

Овим чином пажљивим своје поштоване муштерије, да „ИВАН ПОЗНОВИЈА“ није више путник код мене. Објављујући ово, молим своје пошт. муштерије да му не повераваја за мој рачун ни новац, нити пак робу.

у Митровици, 15. јунија 1912.

974 1-2 Isidor Weiss, Митровица.

Нове књиге: Дела Ђуре Јакшића К 15·— Др. М. Тривунац: **О Немцима** К 2·50. **Златни Праг** илустровано 30 филира. — Гершић: **Светозар Милетић, о години 1848.**

Шаље и на отплату, издавач:

Напредак - Земун.

903 2—10

СРПСКО-ПРАВОСЛАВНА ЦРКВ. ШКОЛСКА ОПШТИНА у КОЊИЦУ.

Бр. 75. из 1912.

НАТЈЕЧАЈ.

Потписана општина издаје путем натјечаја изградњу иконостаса у цркви св. Василија Великога у Коњицу, чији су трошкови предвиђени на 3000 круна Рок натјечаја до 1. јула 1912. по ст. кал.

Натјецатељи, који желе изградњу иконостаса преузети, нека своје писмене понуде пошаљу потписаној општини до горе означеногa рока.

Понуди има се приложити 10% јамчевине.

Поближе обавијести могу се добити код потписане општине.

У *Коњицу*, 29. маја 1912.

Српска православна црквено-школска општина у Коњицу.

Председник: **Бован.**

953 2—2

Хипотекарни зајмови!!

Обични и амортизациони, по:

3 ½ % На 10-65 година,

у најмањем износу од К 50.000 до ¾ процењене вредности. 925 4-20

Спроваћа најбрже и најјефтиније:

И. Ј. Великановић - Митровица

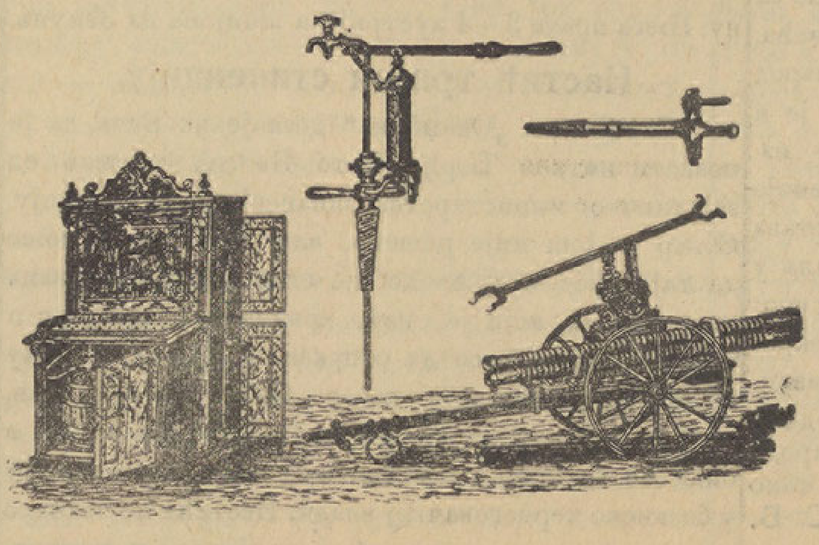

ЛИВНИЦА МЕТАЛА

Данила Недучина

у Новом Саду — Темеринска ул. 15.

препоручује своје богато стовариште сопствено произведених пивских апарата: пумпи, славина, ливених машинских делова, као и све остале артиклове, што у ову струку спадају, у најсолиднијој изради и по

═══ најумеренијој цени. ═══

С поштовањем 975 1—3

ДАНИЛО НЕДУЧИН.

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.